

ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОТРИМАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ У ЄС

Деревянко Н. З.

*старший викладач кафедри суспільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Система правової допомоги існує у всіх державах-членах Європейського Союзу (далі ЄС) як у цивільному, так і у кримінальному судочинстві. Якщо виникає спір з компанією, публічною особою, роботодавцем чи іншою особою в країні проживання, а у людини немає достатніх фінансових ресурсів для розгляду судової справи, вона може подати заявку на правову допомогу відповідно до існуючих національних норм. Право на правову допомогу дозволяє тим, хто не має достатніх фінансових ресурсів, покрити витрати на судову справу або юридичне представництво. Право на правову допомогу закріплено:

– Європейська конвенція з прав людини (ЄКПЛ, 1950 р.) – стаття 6 (3) (с) ЄКПЛ гарантує право на правову допомогу, якщо відповідач не має достатньо коштів для оплати правової допомоги та отримати безкоштовну правову допомогу, коли інтереси справедливості того вимагають [3];

– Хартія основних прав Європейського Союзу (2016 р.) – стаття 47 якої передбачає, що правова допомога надається тим, хто не має достатніх ресурсів, настільки, наскільки така допомога необхідна для забезпечення ефективного доступу до правосуддя [2].

З метою полегшення доступу до правової допомоги у цивільних та комерційних справах було прийнято Директиву про правову допомогу у транскордонних питаннях (2003 р.). Вона охоплює досудові консультації з метою досягнення врегулювання досудового провадження; юридичну допомогу у передачі справи до суду, представництво адвоката у суді та допомога або звільнення від судових витрат. Для отримання правової допомоги у транскордонних питаннях ви повинні заповнити відповідну форму заявок на правову допомогу. Директива передбачає дві форми: одну для подання заявок на правову допомогу та одну для передачі заявок на правову допомогу. Вони доступні тут усіма мовами ЄС . Вони запроваджують загальносвітові стандарти щодо правової допомоги та рекомендують державам прийняти та посилити заходи для забезпечення ефективного надання правової допомоги у всьому світі: «Визнаючи, що правова допомога є важливим елементом функціонуючої системи кримінального судочинства, яка базується на законі, основою для користування

іншими правами, включаючи право на справедливий судовий розгляд, та важливим захисним механізмом, що забезпечує основну справедливість та довіру громадськості до процесу кримінального судочинства, держави повинні гарантувати право на правову допомогу у своїх національних правових системах найвищий можливий рівень, включаючи, де це можливо, конституцію» [4].

У Франції, Німеччині, Англії та Уельсі, Шотландії та Фінляндії спочатку необхідно використовувати інші джерела правової допомоги, щоб отримати право на безоплатну правову допомогу. Польща та Нідерланди не мають таких зобов'язань. Найпоширеніші інші джерела правової допомоги, перелічені у нормативно-правових актах, що регулюють безоплатну правову допомогу розташовані першими (наприклад, страхування судових витрат або членство в профспілці) [1].

Аналіз нормативно-правових актів, що регулюють порядок надання правової допомоги країнам-членам ЄС дав змогу прийти до наступного: фактично повну монополію мають Австрія, Кіпр, Чехія, Німеччина, Угорщина; в іншій численній групі країн монополія існує лише на здійснення представництва в судах (Бельгія, Литва, Норвегія, Португалія), і лише Фінляндія та Швеція не практикують монополізації для адвокатів. У той же час відбувається лібералізація ринку правових послуг, однак не в сенсі скасування монополій. Власне, у 17-ти країнах ЄС існує монополізація на надання правової допомоги, а також здійснення представництва в судах. При цьому помітної кореляції із середнім рівнем доходу умовних споживачів послуг не спостерігається, проте вказується на відсутність достатніх даних, які підтверджували б зростання якості судового представництва після монополізування його лише [5; 6].

Література:

1. Barendrecht, Maurits, Laura Kistemaker, Henk Jan Scholten, Ruby Schrader, Marzena Wrzesinska Legal Aid in Europe: Nine Different Ways to Guarantee Access to Justice? Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014. <https://www.hiil.org/wp-content/uploads/2018/09/Legal-Aid-in-Europe-Full-Report.pdf>
2. Charter of Fundamental Rights, 2016. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:l33501>
3. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms Rome, 4.XI.1950. https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf
4. The United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice System, 3 October 2012, UN Doc. A/C.3/67/L.6, Principle 1. http://www.uianet.org/sites/default/files/RES_GA_UN_121003_EN.pdf.

5. Власюк В. Чесний аналіз аргументів «за» і «проти» адвокатської монополії. Рада адвокатів Київської області. URL: <https://radako.com.ua/news/chesniy-analiz-argumentiv-za-i-proti-advokatskoji-monopoliji>

6. Рябець О.М. Публічне адміністрування діяльності юридичних компаній в Україні: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07. «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Науково-дослідний інститут публічного права, Науково-дослідний інститут публічного права Київ, 2020. 222 с.

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОТРИМАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Дервянко Н. З.

*доктор філософії в галузі права,
старший викладач кафедри суспільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука*

Брик А. В.

*студентка I курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Поняття права відображає правове явище, яке характеризується універсальністю: право на професійну правничу допомогу поряд з іншими правами людини входить в правовий статус особистості, має конституційне закріплення, конкретизується і розвивається в галузевому законодавстві, особливо процесуальному.

Нормативне закріплення права на отримання кваліфікованої правової допомоги було закріплено в Основному Законі України. Перша редакція Конституції України від 28.06.1996 р. (ст. 59) встановила, що «Кожен має право на правову допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура» [1].